

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਟੈਕ ਚੰਦ ਜੇ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ ਪ੍ਰੀਤੋ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਅਪੀਲੈਂਟ

ਬਨਾਮ

ਗੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1954 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 566.

ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ (1956 ਦਾ XXX)-ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15-ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ-ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ- ਕੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਪਿਛਲਾ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ-ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ- "ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ"-ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਨੂੰਨ-ਕੀ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਅਭਿਆਸ-ਅਪੀਲ-ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਕੀ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਔਰਤ, ਜੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਨੇ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਨੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਲਟ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਪੇਖਿਕ, ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ, ਉਲਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਵਰਸ਼ਨਰੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਇੱਕ ਬਚੀ ਹੋਏ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਛੋਟੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ 'ਤੇ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਲਟਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14(1) ਦੇ ਸ਼ਬਦ "ਚਾਹੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ" ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ "ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ": "ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ"; "ਕੁਝ ਵੀ ਜੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ"।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 4, ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਮ ਅਯੋਧਿਆ ਮਿਸਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੁਨਾਥ ਮਿਸਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (A.I.R. 1957 Pat. 480), *ਭਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹਾ ਬਨਾਮ ਐੱਸ. ਐੱਮ. ਸ਼ਰਤ ਸੁੰਦਰੀ ਚੌਧਰੀ* (A.I.R. 1957 Cal. 527), *ਧੀਰਜਕੁੰਵਰ ਬਨਾਮ ਲਖਨਸਿੰਘ* (A.I.R. 1957 Madh. Pra. 38), *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਬੀ ਬਨਾਮ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 Orissa 1), *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਚੂਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 S.C. 434), *ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੀਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* ((1957) 59 P.L.R. 56), *ਲਛਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਕੁਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1941 F.C. 5), *ਮੈਸਰਜ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਐਲ.ਭਗੀਰਥ ਮੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ* ((1954) 56 P.L.R. 449), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

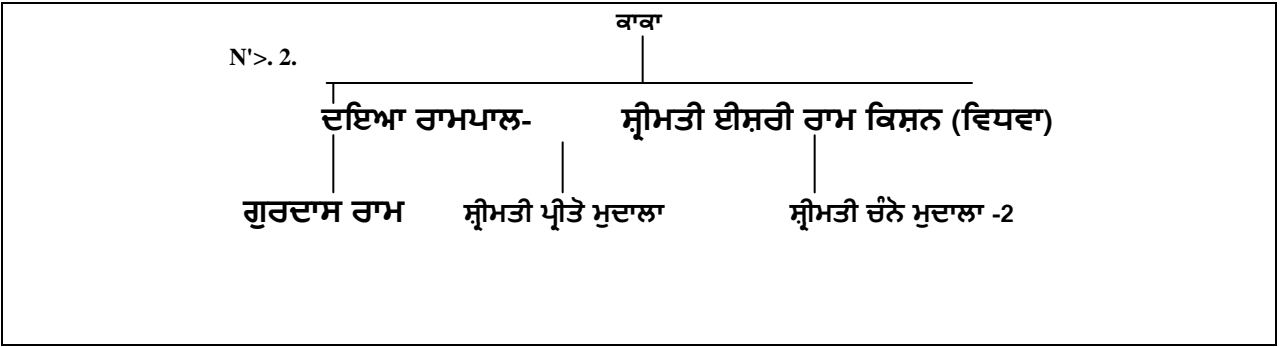
ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮਿਤੀ 24 ਦਸੰਬਰ, 1953, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, *ਸ਼੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਜੈਨ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ*, ਮਿਤੀ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1953 ਦੇ ਦਿਨ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 2 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇਕ ਧਿਰੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.-ਇਹ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

ਕਾਕਾ ਅਤੇ ਧੰਨਾ ਦੇ ਭਰਾ ਸਨ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 124 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 9 ਮਰਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। 27 ਮਾਰਚ, 1935 ਨੂੰ, ਪਾਲ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਈਸ਼ਰੀ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 1 ਅਤੇ 2, ਪਾਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤੋ ਅਤੇ ਚੰਨੋ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਿਆ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 25 ਜਨਵਰੀ, 1936 ਨੂੰ ਇਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਬਦ-ਅਪੱਕਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 28 ਫਰਵਰੀ, 1936 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ (Exhibit) ਪੀ. 3 ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਮੁਦਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ 1937 ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 23 ਮਾਰਚ, 1938 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਮੁਦਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਲ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਈਸ਼ਰੀ ਕੋਲ ਰਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਈਸ਼ਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਾਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ, ਪ੍ਰੀਤੋ ਅਤੇ ਚੰਨੋ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਈਸ਼ਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਯਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ 28 ਫਰਵਰੀ, 1936 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਈਸ਼ਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ (gift) ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਐਲਾਨਿਆ। ਉਹ, ਰਵੀਜਨਰੀ ਵਜੋਂ, ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੋ, ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੋ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਨੇ 17 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਤੋਹਫ਼ੇ (gift)/ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"(1) ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ 'ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਉਂਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੰਡ ਵੇਲੇ, ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਜਾਂ ਬਕਾਏ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ (gift) ਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।, ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਖਰੀਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਨੁਸਖੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਔਰਤ ਧਨ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਵਾਰਡ/ਇਨਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ/ਇਨਾਮ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਸੰਪੱਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਔਰਤ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਨੇ ਉਸ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਨੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਲਟ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਪੇਖਿਕ, ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ, ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਇੱਕ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਛੋਟੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਲੁਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਲਟਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ *ਰਾਮ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੁਨਾਥ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 Pat. 480), *ਭਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਸਰਤ ਸੁੰਦਰੀ ਚੌਧਰੀ* (A.I.R. 1957 Cal. 527), *ਧੀਰਜਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਲਖਨਸਿੰਘ* (A.J.R. 1957 Madh. Pra. 38), ਅਤੇ *ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਬੀ ਬਨਾਮ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 Orissa 1) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗਾ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਮਿਸਟਰ ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੋਹਫ਼ਾ ਅਵੈਧ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧਾਰਾ 14 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਉਪ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ "ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ" ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਪਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਪਕ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ" ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

"ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸਰਲ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ"; "ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ"; "ਕੁਝ ਵੀ ਜੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਧਾਰਾ 14(1) ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਚਾਹੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ" ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। *ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਚੁਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 S.C. 434)। ਧਾਰਾ 14, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਐਕਟ ਉਸਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ- *ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੀਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ* (59 P.L.R. 56) ।

ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸੰਪਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੀਤੇ ਅਤੇ ਚੰਨੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲਣੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956, ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ *ਲਛਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਕੁਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (A.I.R. 1941 Federal Court 5) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਰੀਹੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਅਤੇ *ਮੈਸਰਸ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਲ. ਭਗੀਰਥ ਮੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ* ((1954) 56 P.L.R. 449) *ਰਾਮ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਿਸ਼ੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੂਨਾਥ ਮਿਸ਼ੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* (A.I.R. 1957 Pat. 480), ਜੋ

ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਸੀ, ਐਕਟ ਆਇਆ ਸੀ। ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਲੀਆ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੁਣ ਉਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ। ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਮੁਦਈ ਲਈ ਹੁਣ ਖੁਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਪ੍ਰੀਤੇ ਅਤੇ ਚੰਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਉਹ ਹੁਣ ਲਾਈਫ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4, ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 4(1)(ਬੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਜਿਹੀ ਰੀਤ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ